

متن پرسش

با سلام و آرزوی سلامتی برای شما. شنیده ام اگر کسی مجبور به دزدی باشد می تواند در حد نیازش دزدی کند. آیا این مطلب درست است؟ از طرف دیگر در ضمن تفسیر یک سوره ای شنیدم حدیثی داریم که اگر یک مسلمانی از گرسنگی در حال مردن هم باشد سزاوار است که بمیرد ولی از کفار تقاضای نان نکند باطن این احکام چگونه است؟ لطفا مفصل شرح بفرمایید که کاربرد این دو حکم در فقه و نیز کاربرد عرفانی آن کجاست و در صورت امکان مثال بزنید. باتشکر.

متن پاسخ

باسمه تعالی، سلام علیکم: یکی از تکالیف انسان این است که از جانش محافظت کند و اگر این تکلیف در مقام عمل، با تکلیف دیگری درگیر شد (که به اصطلاح اصولیون از آن به تزامم تعبیر می شود) فقهاء با قواعدی که در مقام استنباط از آن استفاده می کنند، حکم این که کدام یک از این دو تکلیف باید مقدم شمرده شود را بیان می کنند. در مورد اولین قسمت سوال شما نیز انسان با دو تکلیف مواجه می شود؛ یکی وجوب حفظ نفس و دیگری حرمت تصرف در ملک دیگران بدون اذن. هنگامی که این دو تکلیف با هم تزامم می کنند فقهاء تکلیف به حفظ نفس را به خاطر این که در قیاس با حرمت تصرف در ملک غیر، ملاک اهم دارد، مقدم داشته اند البته اگرچه تصرف در ملک دیگران بدون اجازه ی آنها این جا جایز شمرده شده، منافات با حکم به ضمان ندارد. در مورد دومین قسمت سوال شما، باز دو تکلیف بر عهده ی انسان است که با هم تزامم نموده اند. یکی حفظ نفس و دیگری عدم ایجاد تسلط کفار بر مؤمنین. اگر روایتی با مضمونی که نقل کردید ثابت و قابل استناد فقهی باشد می توان این چنین گفت که در آن روایت، ملاک تکلیف به حفظ نفس، کم اهمیت تر از تکلیف دیگر شمرده شده. موفق باشید